

Berta Esteve is NOT illiterate ★ (anymore)

Berta Esteve i Marcó

PENSAMENT CONTEMPORANI I
MURAD 2024

Abstract:

En aquest text es desplega el concepte d'Investigació performàtica, el qual afirma que allò performàtic (teatral) és una eina que pot multiplicar exponencialment el potencial performatiu d'una investigació, i el posa en relació amb altres aproximacions sensorials a les pràctiques creatives com les dels teòrics Mani Kaul, Barbara Bolt o Andrea Soto Calderón.

Parteix de l'inhabilitat de llegir de l'autora per a donar lloc a una exploració de la lectura de manera teatral, experimental i humorística amb l'objectiu d'assolir l'èxit professional.

Berta Esteve is NOT illiterate ★ (anymore)

Berta Esteve i Marcó

"Lea Michelle is illiterate"¹ és una teoria conspiranoica d'internet que afirma que Lea Michelle, actriu que interpreta a Rachel Berry a la sèrie Glee, és analfabeta. Al 2017 els conductors del podcast "One more thing" comenten de manera irònica que l'actriu no sap llegir, fent referència a que durant els rodatges es negava a fer escenes improvisades i assenyalant que probablement això era perquè Ryan Murphy li xivava el guió a través d'un auricular inalàmbic. Inclús van arribar a comentar que l'enganxina de l'estrella daurada que acompanya la signatura del personatge de Rachel Berry sols li servia de guia per saber on estava escrit el seu nom.

Des de llavors aquest rumor s'ha estès per les plataformes d'internet desencadenant en una onada de memes, vídeo-assajos i investigacions que afegeixen referències i capes de contingut a aquesta història. L'actriu ha hagut de desmentir en múltiples ocasions el seu analfabetisme però sembla que ningú li fa massa cas, els efectes del *gossip* han calat profundament.

Signatura de Rachel Berry a Glee (2009-2015)

Tot i que no soc Lea Michelle i, encara que a vegades no ho sembli, sí que sé llegir, sento una connexió especial amb ella ja que fa 10 anys que no llegeixo i sento que en soc incapaç. En algun punt de la meua adolescència vaig transicionar de consumir històries en llibres a consumir-les des de l'ordinador i en format audiovisual. Vaig perdre gradualment l'hàbit de la lectura fins al punt que a la universitat em sentia tant abrumada pels textos que ens encarregaven des de les assignatures que no els llegia. Buscava mil maneres d'evitar-ho, ja fos a través de resums que trobava a internet, consumint la versió en vídeo del text o bé *hackejant* l'encàrrec. De la mateixa manera que la Lea Michelle enganxava una estrella per trobar la signatura de la Rachel Berry, jo divergia l'atenció i enganxava tiretes que em seguien permetent sortejar la vida sense llegir. Havia acceptat la meua nova realitat: el contingut d'internet m'havia fregit definitivament el cervell, el *brainrot*² era irreversible.

No és fins fa poc més de mig any que intento posar-hi solució. Arribo a una conclusió precipitada que mobilitza el que s'ha transformat en la meua actual investigació. Prenc com a certa la següent afirmació: si no llegeixo no podré triomfar en el món de l'art, especialment si em vull dedicar a la curadoria. Els curadors, figures d'acompanyament i grans coneixedors del *diScoUrsE*, llegeixen molt. Absorbeixen el saber dels textos amb les seves ulleres de pasta i s'ergueixen així com a referents de la cultura i l'art. En l'era del *curacionisme*³ no hi ha res pitjor que ser un curador que no pot llegir. M'hi nego.

¹ Adam Downer. "Why Do People Think Lea Michele Can't Read?" *Know Your Meme*. Última modificació fa 2 anys. <https://knowyourmeme.com/memes/lea-michele-cant-read>.

² *Brainrot* és un terme col·loquial utilitzat per descriure contingut d'internet considerat de baixa qualitat o valor, o bé els efectes psicològics i cognitius negatius causats per l'exposició a aquest.

³ Balzer, David. *Curacionismo: cómo la curaduría se apoderó del mundo del arte y de todo lo demás*. (Buenos Aires: La Marca editora, 2019).

★ Aproximació a una investigació performàtica

Cal apuntar que l'exercici realitzat per a aquesta assignatura s'enmarca dins d'una investigació més àmplia. Tot i que no podré aprofundir-hi massa, esbossaré algunes idees principals per a assegurar-ne la comprensió i el context.

Anomeno "Investigació performàtica" a la metodologia amb la qual estic experimentant. Parteixo de la següent afirmació: allò performàtic (teatral) és una eina que pot multiplicar exponencialment el potencial performatiu d'una investigació. Durant els últims mesos m'he dedicat a explorar com la investigació performàtica pot afectar al meu jo laboral (la meua *worksona*⁴), treballant amb la idea d'èxit professional.

Barbara Bolt afirma que l'acte creatiu és en sí mateix un mitjà d'exploració i descobriment, ja que genera coneixement a través del mateix acte de fer i no es tracta d'una representació d'idees preexistents⁵. El que ella anomena "Investigació performativa" comparteix característiques amb l'aproximació perceptiva a les pràctiques creatives que proposen tant Mani Kaul⁶ com Andrea Soto Calderón⁷. Bolt, com Kaul i Soto Calderón, defensa que les investigacions basades en la pràctica es caracteritzen per un coneixement incorporat que no pot ser articulat mitjançant el llenguatge, així com per esborronar les línies entre teoria i pràctica, per ser transformadores i generadores de realitat i per focalitzar-se més en el procés que en el resultat.

Quan plantejo una Investigació performàtica no la penso per descomptat en contraposició a la Investigació performativa. De fet, proposo recollir-la però seguidament sacsejar-la fins al punt que s'entortolligi i es deformi donant lloc a un Monstro Elisaeu⁸ metodològic. M'interessa especialment plantejar-me: Què passaria si potenciéssim en excés aquestes característiques subjectives, sensorials i transformadores? Què passaria si abuséssim de la performativitat?

Quan hi ha un excés d'alguna cosa, d'algun concepte, aquest es torna en sí mateix, desencadenant en una extrañesa desrealitzada, *unheimlich*, la qual és tant aliena com autoconscient. Una investigació performàtica s'articula des d'una exploració del fer amb una mentalitat i una postura teatral. De la mateixa manera que Baudrillard planteja que en la *hiperrealitat* no es diferencia la realitat de la simulació⁹ i que, de fet, una no és ni més certa ni més falsa que l'altra, penso en explorar els límits difosos entre cert i fals, útil i inútil, sincer i irònic, art i vida i teoria i pràctica. Tal com diu JREG cal no oblidar que "a thing can be two things"¹⁰, i que operar des de l'ambigüitat pot obrir la possibilitat a canvis de paradigma.

Un professor boig aconsegueix crear una rara massa viscosa, elàstica i amb vida pròpia, a qui anomena "Flubber" (Les Mayfield, 1997)

⁴ *Worksona* és un terme nínjol utilitzat a les plataformes d'internet. Es tracta d'una combinació de *work* i *persona* (fent referència al concepte de *fursona*) i es refereix a la versió d'un mateix que es projecta específicament en l'entorn laboral, sovint diferent de la personalitat que es mostra en contextos informals o socials.

⁵ Barbara Bolt, "Artistic Research: A Performative Paradigm," *PARSE*, no. 3 (2016): 129–142, accés el 23 de novembre, 2024, https://www.mdw.ac.at/ar_center/wp-content/uploads/2020/09/Barbara-Bolt_Artistic-Research_A-PerformativeParadigm_PARSE_Issue3.pdf.

⁶ Kaul, Mani. "La figura dispersa." En *Escuchamos y vemos y sentimos y entonces pensamos*. (Lumière, 2021): 9-28.

⁷ Soto Calderón, Andrea. "La imaginación material." A *La imaginación material*. (Santiago de Chile: Metales Pesados, 2021): 75-89.

⁸ Fargeat, Coralie, dir. *The Substance*. MUBI, 2024.

⁹ Baudrillard, Jean. "I. La precesión de los simulacros." En *Cultura y simulacro*. 9ª ed. (Barcelona: Editorial Anagrama, 2021): 9-19.

¹⁰ JREG. "Post-Irony, Meta-Irony, and Post-Truth Satire." YouTube video, 15:36. 30 de gener, 2020. <https://youtu.be/nsuSveDAIpl?si=vb0IPoVbS9mw0PEv>.

Nikolai Evreinov assenyala que “vivim sense entendre que la nostra vida, de principi a fi, és la representació d'un personatge; encara més, de varis personatges”¹¹. Assenyala que existeix un instint teatral idèntic a l'instint de la transfiguració i que cal “teatralitzar conscientment i intensament la vida”¹². Una Investigació performàtica comparteix aquestes inquietuds i s'alinea amb aquesta concepció de la teatralitat, la qual també comparteix moltes de les característiques d'allò *camp* que dissectiona Susan Sontag¹³. Penso que cal fer de manera teatral, de manera artificiosa, humorística, ambigua i tant ingènua com intencional. Cal investigar amb cert *flair*.

★ Llegir no només llegint: un exercici d'imaginació material

Durant els últims mesos m'he dedicat a llegir no només llegint. O bé a través del més enllà de llegir. A través d'experimentar amb el que orbita el llegir. Amb què es llegeix? On es llegeix? Com es llegeix? Quina és la cultura al voltant de la lectura? Com podem penetrar en la lectura, performar-la, a través de teatralitzar-la?

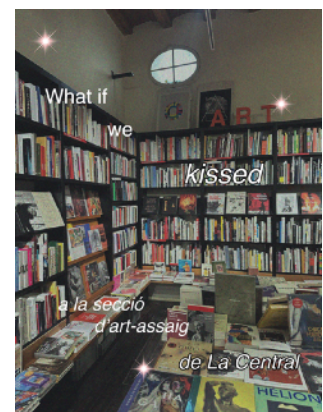
Aquesta aproximació posa al centre la matèria, reconeixent la seva agència i capacitat d'afectar-nos. Inverteix la lògica antropocèntrica sobre la qual està construïda la modernitat, alhora que exercita el pensament màgic, sovint relegat a la infància. Deixant de banda l'empirisme i la raó i, de la mateixa manera que proposa Hito Steyerl, caient al buit¹⁴ per a donar lloc a un descens cap a una incertesa encantada.

Per a re-aprendre a llegir:

a) He cercat incansablement unes ulleres de curador (sense graduar) perquè la gent em prengui més seriosament i m'acompanyin en aquest llarg viatge.

b) He creat memes romantitzant La Central amb l'esperança d'atreure tots els coneixements que alberguen les seves parets.

¹¹ Evreinov, Nikolai. “El espectáculo sin fin” en *La teatralidad: el teatro en la vida*. (Madrid: La pajarita de papel ediciones, 2023): 38.

¹² Íbid.

¹³ Sontag, Susan. *Notes on Camp*. (New York: Penguin Books, 1966).

¹⁴ Steyerl, Hito. “En caída libre: Un experimento mental sobre la perspectiva vertical.” En *Los condenados de la pantalla*. (Buenos Aires: Caja Negra, 2012): 15-27.

c) He acumulat un munt de llibres que, si no fos per aquest projecte, haguessin estat desconeguts per a mi o s'haguessin mantingut empolgats en algún racó de casa.

d) Els he organitzat en una biblioteca dins la meva habitació (amb vinil de tall i tot!)

e) He comissariat la seva gran inauguració.

f) On hem activat col·lectivament el "Political Compass del curador" (relacionant la intel·ligència amb les ulleres).

g) I hem dissenyat un ritual, encantant les meves ulleres.

Aquest seguit d'accions prenen al peu de la lletra l'afirmació de Paul Valéry que el més profund que tenim és la pell¹⁵. L'ullera esdevé un objecte simbòlic que té la capacitat de transformar la realitat, de transformar-me. *Si la Berta se veste de curator, curator se queda. Si la Berta monta una biblioteca, lectora se queda. Si la Berta inaugura esta biblioteca, influyente se queda.*¹⁶

★ Sopa de llibres: un estómac ben vibrant

El "Pa per memoritzar"¹⁷ és un *gadget* que en Doraemon li proporciona a en Nobita per a solucionar els seus problemes amb els estudis. Funciona de manera simple: agafes una llesca d'aquest pa i el prems sobre les pàgines d'un llibre. Un cop te la menges, la informació queda gravada al teu cervell fins que hagi d'anar al lavabo.

Doraemon li ensenya a en Nobita com funciona el "Pa per memoritzar".

Aquesta referència és des d'on s'articula la pràctica realitzada en relació a aquest assaig, la qual també opera com una extensió més de la Investigació performàtica que estic realitzant entorn la lectura com a catalitzadora d'èxit. Proposo un exercici bibliofàgic que entra en diàleg directe amb el materialisme vitalista que exposa Jane Bennett, qui afirma que els aliments no són simples objectes passius consumits pels humans, tenen una agència vibrant i exerceixen influències significatives en el nostre cos¹⁸.

"Sopa de llibres" posa en relació l'agència vibrant dels aliments que proposa Jane Bennett amb les imatges excedents¹⁹ de Ticio Escobar, les quals es caracteritzen per anar més enllà de la representació i desbordar els marcs de significació, impactant i transformant el seu entorn.

El passat dilluns quedo amb els meus amics Ada i Max i els proposo un exercici molt senzill: estarem juntes, mirarem la meua biblioteca i escollirem quins llibres volem menjar-nos (llegir-nos) en una sopa que en aquell mateix moment els cuinaré. Els seus continguts, creences, històries i conceptes entraran dins del nostre cos i habitaran els nostres estómacs. Els llegirem paint-los. Els integraré menjant-los. Ens coneixeré sentint-los. Bon profit.

---

¹⁵ Valéry, Paul. *La idea fija*. (París: Editions Gallimard, 1933).

¹⁶ Referència a la dita popular "Aunque la mona vista de seda, mona se queda", però invertint el seu significat. Tal i com diu Paul Valéry, es poden aconseguir canvis profunds a través de modificacions superficials.

¹⁷ "Doraemon," dirigit per Tsutomu Shibayama, episodi 27, temporada 1, "Pa per memoritzar" (1979). TV Asahi. Data original d'emissió: 1979.

¹⁸ Bennett, Jane. *Materia vibrante: una ecología política de las cosas*. (Buenos Aires: Caja Negra, 2022): 24.

¹⁹ Escobar, Ticio. "IV. Aura diferente: la eficacia de las imágenes en ciertas culturas indígenas". En *Aura latente: Estética/Ética/Política/Técnica*. (Buenos Aires: Tinta Limón, 2021): 199-226.

Bibliografia

Llibres i capítols de llibres:

Balzer, David. *Curacionismo: cómo la curaduría se apoderó del mundo del arte y de todo lo demás*. Buenos Aires: La Marca editora, 2019.

Bennett, Jane. *Materia vibrante: una ecología política de las cosas*. Buenos Aires: Caja Negra, 2022.

Baudrillard, Jean. "I. La precesión de los simulacros." En *Cultura y simulacro*, 9ª ed., 9–19. Barcelona: Editorial Anagrama, 2021.

Escobar, Ticio. "IV. Aura diferente: la eficacia de las imágenes en ciertas culturas indígenas." En *Aura latente: Estética/Ética/Política/Técnica*, 199–226. Buenos Aires: Tinta Limón, 2021.

Evreinov, Nikolai. "El espectáculo sin fin." En *La teatralidad: el teatro en la vida*, 38. Madrid: La pajarita de papel ediciones, 2023.

Kaul, Mani. "La figura dispersa." En *Escuchamos y vemos y sentimos y entonces pensamos*, 9–28. Lumière, 2021.

Sontag, Susan. *Notes on Camp*. New York: Penguin Books, 1966.

Soto Calderón, Andrea. "La imaginación material." En *La imaginación material*, 75–89. Santiago de Chile: Metales Pesados, 2021.

Steyerl, Hito. "En caída libre: Un experimento mental sobre la perspectiva vertical." En *Los condenados de la pantalla*, 15–27. Buenos Aires: Caja Negra, 2012.

Valéry, Paul. *La idea fija*. París: Editions Gallimard, 1933.

Articles:

Bolt, Barbara. "Artistic Research: A Performative Paradigm." *PARSE*, no. 3 (2016): 129–142. Accés el 23 de novembre, 2024. https://www.mdw.ac.at/ar_center/wp-content/uploads/2020/09/Barbara-Bolt_Artistic-Research_A-PerformativeParadigm_PARSE_Issue3.pdf.

Continguts en línia:

Downer, Adam. "Why Do People Think Lea Michele Can't Read?" *Know Your Meme*. Última modificació fa 2 anys. <https://knowyourmeme.com/memes/lea-michele-cant-read>.

JREG. "Post-Irony, Meta-Irony, and Post-Truth Satire." Vídeo de YouTube, 15:36. 30 de gener, 2020. <https://youtu.be/nsuSveDAIpl?si=vb0IPoVbS9mw0PEv>.

Sèries i pel·lícules:

Fargeat, Coralie, dir. *The Substance*. MUBI, 2024.

Doraemon. Dirigit per Tsutomu Shibayama. Episodi 27, temporada 1, "Pa per memoritzar." TV Asahi, 1979.